

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/124/2017
Identifikačné číslo spisu:	3116215338
Dátum vydania rozhodnutia:	13.08.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:3116215338.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu JUDr. Igora Nitrianskeho, znalca so sídlom v Trenčíne, J. Braneckého 14, IČO: 31 201 211, proti žalovanému Rozhodcovskému súdu v Žiline, so sídlom v Žiline, Jánošíkova 264, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 62 Cr 5/2016, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 15. februára 2017 sp. zn. 41 CoR 10/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 31. októbra 2016 č.k. 62 Cr 5/2016-25 zastavil konanie a žiadnej strane sporu nepriznal právo na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie v odôvodnení poukázal na § 12 ods. 1, 2 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní a dospel k záveru, že na strane žalovaného nevystupuje subjekt, ktorý by mal spôsobilosť na práva a povinnosti, a teda ani procesnú subjektivitu. Subjekt označený v tomto konaní ako žalovaný nie je fyzickou osobou, ale ani právnickou osobou. To znamená, že nie je spôsobilý mať práva a povinnosti, a teda nemá ani procesnú subjektivitu, nakoľko v zmysle § 61 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“) takúto subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti. Súd prvej inštancie uzavrel, že právna úprava stáleho rozhodcovského súdu právnou subjektivitu nepriznáva, organizácia činnosti rozhodcovského súdu je zverená právnickej osobe - zriaďovateľovi, v súdnej veci záujmovému združeniu ARBITREA, ktorá ako jediná môže vystupovať v civilnom procese ako osoba s procesnou subjektivitou.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 15. februára 2017 sp. zn. 41 CoR 10/2016 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení uviedol, že súd je povinný skúmať a zároveň počas celého konania prihliadať na to, či sú splnené procesné podmienky a v prípade, ak zistí, že sa jedná o nedostatok podmienok, ktoré je možné odstrániť, urobí opatrenia na ich odstránenie. V prípade, že ide o neodstrániteľný nedostatok procesných podmienok, súd

je povinný konanie zastaviť. Vzhľadom na uvedené konštatoval, rovnako ako súd prvej inštancie, že žalovaný nie je právnickou osobou, nemá spôsobilosť mať práva a povinnosti, a teda nemá ani spôsobilosť byť účastníkom konania. Odvolací súd ďalej uviedol, že k námietkam žalobcu vysloveným v odvolaní neprihliadal, pretože neboli schopné privodiť zmenu jeho právneho názoru. Dodal, že súdy nie sú oprávnené zaoberať sa podanou žalobou, ak táto trpí neodstrániteľnou vadou.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Uviedol, že k vade podľa § 420 C.s.p. došlo tým, že ho odvolací súd nesprávne označil ako „žalobcu“ občana-nepodnikateľa, ktorý nemá procesnú subjektivitu a spôsobilosť na práva a povinnosti vykonávať znaleckú činnosť. On podával žalobu na zrušenie rozhodcovského uzneseniu ako znalec z odboru „písmoznalcstvo“ a nie ako občan-nepodnikateľ. Ďalej namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Uviedol, že súdy sa nezaoberali jeho žalobou komplexne, keď ignorovali prílohy, ktoré tvoria jej neoddeliteľnú súčasť, čím mu porušili a znemožnili jeho právo na spravodlivé rozhodnutie a nedodrжали ustanovenie § 161 ods. 3 C.s.p. Žalobca zároveň namietal, že súd nevykonával navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Navrhol, aby dovolací súd zrušil uznesenia súdov nižších inštancií a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

5. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

6. V zmysle § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. V zmysle § 421 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

9. Žalobca v danom prípade výslovne neuviedol, ktorý dovolací dôvod uplatňuje. V snahe neodňať mu ústavné právo na súdnu ochranu sa dovolací súd neobmedzil na potrebu explicitného vyjadrenia konkrétnych vád, ktoré dovolateľ mienil namietat, ale toto dovolanie posudzoval zároveň aj podľa jeho obsahu (čl. 11 a § 124 ods. 1 C.s.p.).

10. Dovolateľ namietal, že ho odvolací súd nesprávne označil ako občana-nepodnikateľa a nie ako znalca.

Z obsahu dovolania teda vyplýva, že uplatňuje vadu podľa § 420 písm. b/ C.s.p., v zmysle ktorej je dovolanie prípustné, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

11. Podľa § 61 C.s.p. procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

12. V zmysle § 161 ods. 1 C.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Medzi základné procesné podmienky (okrem iných), ktoré má súd povinnosť skúmať aj bez návrhu po celý čas konania, je splnenie podmienok civilno-procesnej subjektivity, t. j. spôsobilosti byť účastníkom konania. Spôsobilosť byť účastníkom konania znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon účastníkom priznáva, resp. ukladá. Jej predpokladom je hmotnoprávna subjektivita vo význame spôsobilosti mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Hmotnoprávna spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti zaniká jej smrťou, prípadne jej vyhlásením za mŕtvu (§ 7 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka).

13. Ak ide o taký nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 161 ods. 2 C.s.p.). Ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví (§ 62 C.s.p.).

14. Dovolací súd musí konštatovať, že v danom prípade uplatnil dovolateľ vadu podľa § 420 písm. b/ C.s.p. nedôvodne. Za vadu spočívajúcu v nedostatku procesnej subjektivity totiž nemožno považovať iba nepresnosti v označení inak právne spôsobilej strany. Zo záhlaví rozhodnutí súdov nižších inštancií je zrejmé, že súd prvej inštancie skutočne označil žalobcu ako fyzickú osobu-nepodnikateľa, avšak takýto nedostatok možno vyhodnotiť ako zrejmu nesprávnosť v konečnom dôsledku nespôsobujúcu zmätočnosť rozhodnutia. Navyše, odvolací súd tento nedostatok odstránil, keď v záhlaví svojho rozhodnutia uviedol pri označení žalobcu tzv. „IČO“, ktoré predstavuje identifikačný znak slúžiaci na odlíšenie fyzických osôb (podnikateľov) a právnických osôb. Žalobca teda bol v napadnutom rozhodnutí označený správne a odvolací súd ho jednoznačne vymedzil ako fyzickú osobu (podnikateľa), vykonávajúceho slobodné povolanie. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že toto konanie nie je zaťažené vadou podľa § 420 písm. b/ C.s.p.

15. Dovolateľ v ďalšej časti dovolania formálne namietal nesprávne právne posúdenie. Z jeho formulácií je však zrejmé (čl. 11 a § 124 ods. 1 C.s.p.), že vyjadruje nespokojnosť s procesnými postupmi súdov nižších inštancií, a to najmä v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor)

znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

18. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

19. Dovolateľ namietal, že súd nedodrжал ustanovenie § 161 ods. 3 C.s.p., čím mu znemožnil právo na spravodlivé rozhodnutie.

20. Podľa § 161 ods. 3 C.s.p. ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý možno odstrániť, súd urobí vhodné opatrenia na jeho odstránenie. Pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodari nedostatok procesnej podmienky odstrániť, súd konanie zastaví. V zmysle § 132 ods. 1 C.s.p. sa v žalobe okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh.

21. Podľa § 12 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní zriaďovateľom stáleho rozhodcovského súdu so sídlom na území Slovenskej republiky môže byť len záujmové združenie právnických osôb, národný športový zväz, Slovenský olympijský výbor, Slovenský paralympijský výbor alebo komora zriadená zákonom. Právnická osoba je povinná na svoje náklady zriadiť a udržiavať stály rozhodcovský súd, ak to ustanovuje osobitný predpis. Podľa odseku 2 uvedeného ustanovenia zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu je povinný vydať štatút a rokovací poriadok ním zriadeného stáleho rozhodcovského súdu.

22. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu zaujala pred účinnosťou C.s.p. záver, že o odňatie možnosti konať pred súdom (vo význame znemožnenia realizácie procesných oprávnení účastníka občianskoprávneho konania) ide tiež v prípade postupu súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 142/2013). Z uvedeného dôvodu dovolací súd skúmal, či zastavením konania nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces žalobcu.

23. Na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže súd konať vo veci a rozhodnúť, prihliada súd kedykoľvek za konania. Súd môže za konania zistiť, že v konaní sa vyskytol nedostatok niektorej z podmienok, za ktorých môže konať vo veci. Tento nedostatok môže byť odstrániteľný alebo neodstrániteľný. Ak ide o odstrániteľný nedostatok podmienky konania, súd urobí pre odstránenie tohto nedostatku vhodné opatrenia v zmysle § 161 ods. 3 C.s.p. V konaní sa však môžu vyskytnúť aj také nedostatky podmienok konania, ktoré sú neodstrániteľné. Neodstrániteľné nedostatky majú za následok to, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť. Medzi takéto nedostatky patrí aj nedostatok procesnej subjektivity.

24. V danom prípade súdy nižších inštancií dospeli k správne mu záveru, že žalobcom označený žalovaný - „Rozhodcovský súd v Žiline, so sídlom Jánošíkova 264, 010 01 Žilina“ nie je nositeľom právnej subjektivity, a teda v dôsledku existencie neodstrániteľného nedostatku podmienky konania došlo

správne k zastaveniu samotného konania ako nevyhnutného zákonného následku. Citovaná právna úprava v bode 21. tohto odôvodnenia formuluje možnosť zriaďovania stálych rozhodcovských súdov. Ich vznik je podmienený splnením zákonných predpokladov. Rozhodcovský súd nie je zriadený priamo zo zákona, ale vzniká na základe rozhodnutia právnickej osoby vytvoriť takýto subjekt (orgán). Rozhodcovský súd nemožno vnímať ako samostatný právny subjekt, čo potvrdzuje konštrukcia vyššie citovaných ustanovení. Za predpokladu, že by úmyslom zákonodarcu bolo vytvoriť osobitnú právnickú osobu, predmetom činnosti ktorej by bolo rozhodovanie sporov v rozhodcovskom konaní, jednotlivé zákonné ustanovenia by vyjadril tak, aby určovali suverénnosť rozhodcovského súdu s vymedzením nielen predmetu jeho činnosti a základnej bázy pre realizáciu jeho funkcií, ale spravidla vymedzením jeho reálneho fungovania aj vo vzťahu k iným subjektom práva, prípadne aj priamym označením rozhodcovského súdu ako právnickej osoby. Je evidentné, že ustanovenie § 12 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní hovorí o právnickej osobe, ktorá zriadi rozhodcovský súd a tento udržiava. Následne zriaďovateľ vydá štatút a rokovací poriadok. Organizácia činnosti rozhodcovského súdu je preto jednoznačne zverená právnickej osobe - zriaďovateľovi, ktorý ako jediný môže vystupovať v civilnom procese ako osoba s procesnou subjektivitou. Pre úplnosť dovolací súd dodáva, že C.s.p. predpokladá označenie strany v žalobe v súlade s jej právnym postavením fyzickej osoby, právnickej osoby, prípadne štátu, pričom označenie strán musí byť také presné, aby umožnilo jednoznačný záver o spôsobilosti byť účastníkom konania a o procesnej spôsobilosti, prípadne aj vo vzťahu k zástupcom strán. V danom prípade žalobca na titulnej strane žaloby jednoznačne uviedol ako žalovaného „Rozhodcovský súd v Žiline, so sídlom Jánošíkova 264, 010 01 Žilina“ a s ohľadom na dispozičnú zásadu civilného sporového konania súd nemal dôvod a ani oprávnenie považovať za žalovanú stranu iný subjekt. Neobstoí ani námietka dovolateľa, podľa ktorej mali súdy prihliadať na obsah príloh žaloby - konkrétne výpisy z Obchodného vestníka - nakoľko tieto mali podľa názoru dovolacieho súdu slúžiť ako osvedčenie o existencii a štatúte žalovaného. Vzhľadom na vyššie uvedené aj tieto námietky dovolateľa vyhodnotil dovolací súd ako neopodstatnené.

25. Ohľadne dovolateľom vytýkaného nedostatočného vykonania dokazovania treba dodať, že tak ako dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka (a v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zakladajúcim prípustnosť dovolania) nebolo podľa predchádzajúcej právnej úpravy nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu, nie je ani novou právnou úpravou civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012).

26. Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa strane sporu neznemožňuje právnym posúdením (por. judikát R 54/2012 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Ani po 1. júli 2016 neexistuje žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia vecí na možnosť niektorej strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Nesprávne právne posúdenie vecí nezakladá vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.

27. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu je procesne neprípustné; vzhľadom na to jeho dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ C.s.p.

28. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.